

Maandag 17 juli 1916 – ochtendeditie

Levensmiddelenvoorziening België.

De Koninklijke Nederlandse commissie ter voorziening van noodzakelijke levensbehoeften in België (commissie Fleskens) zal in de loop van deze maand een bureau openen te 's Gravenhage, Korte Nieuwe Uitleg 30. Dit bureau zal staan onder leiding van de heer N. I. C. Snouck Hurgronje.

11 juli 1916, of het Vlaamse volksbewustzijn.

Van onze correspondent Emanuel de Bom.

Antwerpen, 12 juli.

Indachtig het mannelijk woord van de koning aller Belgen, Albert de Eerste, in augustus 1914: "Vlamingen, gedenk de Guldensporenslag!" hebben, het hele Vlaamse land door, waardig en rustig, binnen de muren van daartoe uitgekozen lokalen, de Vlamingen hun vaste wil betuigd, dat zij niet zinnens zijn, nu noch later, hun zelfbestaan prijs te geven. Om zich een betoon te herinneren als dat hier gisteravond in de gelagzaal van de Vlaamse Opera, in het bijzijn van een schare mannen en vrouwen, die naar de zes- à zevenhonderd liep, plaats had, moet men terug naar de schoonste dagen voor de grote catastrofe: men denkt aan de Vlaamse kunsttag te Gent, aan de vergadering voor de Vlaamse Hogeschool te Antwerpen, aan de Hugo Verriesthulde te Ingoogem, aan de inwijding van het gedenkteken van Jan Breidel en Pieter de Coninc te Brugge.

En toch werden die helden naar het voorschrift van dichter Dautzenberg, alle met rust gelaten; er werden geen retorische frasen rondgeslingerd; het was inderdaad een hooggestemde, haast godsdienstige manifestatie, vroom als een Geuzenvergadering,

waarboven men de heilige ontroering, het gemeenschappelijke voelen en de gezamenlijke wil voelde zweven.

Vlaanderen is diep verontrust, en doet men wel iets van hogerhand om die verontrusting te kalmeren? Wist men toch eens, ginds ver, wat een pure vlam van vaderlandsliefde brandt in die harten, hoe hier, gisteravond, al deze mensen, bleek van aandoening recht stonden en mee zongen de hymnen en psalmen aangeheven door die dappere zangerschaar der liederavonden!

Het begon met het Lied der Vlamingen van Peter Benoit. Waar gij ons niet verlaat, genius, daar zijn wij veilig van iedere onreine inmenging. En, wars van iedere vreemde druk, uitdagend zelfs, ging het:

Daar stijgen uit het verleden
De Keerl en Klauwaert op,
Zij hebben stout gestreden
Verplet der vreemde kop,
Hun goed, hun bloed, hun leven,
Met mildheid steeds verpand
Om ons te kunnen geven
Het vrije, het vrije Vaderland

Hoorde ik het niet voor het eerst zingen, dat kranige lied, op de Grote Markt te Brugge in 1887, op enige stappen van Peter Benoit, die als een vechtgeneraal boven op het verhoog stond en heel de markt beheerste, het forum, waar uit alle straten de gilden met vliegende vaandels en standaarden, schitterend, in de zon, kwamen toegestroomd? Stond je niet vlak naast mij, slanke Jan van Rijswijk, zindert uw mooie stem niet nog altijd in mijn oren! Zat, aan een raam van herberg het Mandetje, waar een damasten kleed uithing bestikt met goudbrokaat, niet de grijze dichter met de gulle dromerskop, Julius de Geyter? En wie bewoog zich van groep tot groep, en

wakkerde al de strijders aan: wie anders dan Julius Sabbe, de dappere vader? O toen ging er een siddering door heel dat volk, toen de man met het leeuwenprofiel, toen de grote volksmenner Peter Benoit de stok in de lucht hief en er één ziel door heel die bonte menigte voer, bij het schallen der bazuinen ... Wat een tijd heb ik toch meegeleefd, en hoe trots ben ik er op, dat ik dit volk, na zoveel bovenmenselijk lijden, geestelijk nog lang niet uitgeput en door wanhoop overmand terugvind. Vlaanderen leeft meer dan ooit!

“Kerlingaland” volgde toen, van Karel Mestdagh:

“Want de Kerelen minden, bevrijdden dit land;
Zij steunden de standaard,
Zij reddden de landaard,
Al leefden zij bij een roggene kant ...”

Toen, de psalm van “’t Geuzenvendel op de thuismars” van Hemkes en Florimond van Duyse, twee dierbare doden. Wat een heerlijk lied, waar het Wilhelmus aan het slot manend weergalmt als een psalm in het avondrood over de duinen.

En ik zou ze u willen overschrijven die prachtige liederen: Richard Hol’s plechtige zang voor Vlaanderens gouden kusten ..., Mestdagh’s Scheldelied, zo wegslepend, uit een geut gul geboren. Wat een kernige klanken, wat potige bevestiging in de Theodoor van Rijswijck’s cantate: “Hij vleide geen groten der wereld ... Hij duldde geen vreemden tot meesters in het land ...”

Dat werd door heel gevoelige zangen van onze beste componisten, Willem de Mol, Jan Blockx e.a. afgewisseld. En we leerden daar meteen twee nieuwe voortreffelijke voorzangers kennen: Nand Reynaers, de leider, naar wiens “Ik ken een lied” ademloos werd geluisterd, en Masseur, die aangenaam tenoriseerde.

Toen eiste de vergadering, dat een der Vlaamse leiders een hartig woord zou spreken, en aan die aandrang was niet te weerstaan. Onze dappere vriend mr. Adelfons Henderickx heeft dat woord dan gezegd, waar aller hart vol van was. En zijn woord had onze jongens aan het front, en al de “verspreide ledematen” van ons goede volk deugd gedaan. Geen feest, geen huldigen ... niets dan vroom en stil herdenken past hier, zo zegde onze volksvertegenwoordiger, die die naam inderdaad verdient als weinigen. De herdenking van de Guldensporenslag is een vaderlandse daad, sprak hij. Hier is weliswaar niets officieels omtrent, geen staatsie komt hierbij, ook weerklinkt geen vreemde taal: wij doen alleen het woord gestand van onze dappere koning, die de Vlamingen wees naar de grootheid van 1302. En die herdenking is tevens een bevestiging van onze stalen wil om, zoals wij het in het verleden waren, ook nu en later te blijven, nl. wat we zijn: Vlamingen.

Ons bloed en ons goed hebben wij, Vlamingen, voor het gemeenschappelijk vaderland veil, maar dan willen wij ook bestuurd en berecht en onderricht worden in onze eigen taal.

En dat recht willen wij bezegeld. Velen hoopten, dat uit deze ellende een nieuw herboren vrijgevochten Vlaanderen zou opstaan. Maar daar horen we valse geluiden, die ons bedreigen: er zijn er die zeggen, dat we Fransen moeten worden! (Heel de zaal roept als één man: Neen!) Verscholen, ongenaakbaar, zitten zij die durfden te schrijven en te zeggen: “België zal na de oorlog Romaans zijn of niet zijn!” (Gejouw). Wij, en de honderden hier buiten in al de steden van het Vlaamse land, die nu, waardig en plechtig, deze vaderlandse stonde vieren, wij zweren: dat zal niet zijn! Geen Duitsers (de hele zaal roept: neen!), maar ook ... geen Fransen! Vlamingen willen we blijven. En met Gezelle riep de redenaar:

Gij zegt dat 't Vlaams te niet zal gaan:

't en zal!

(Heel de zaal antwoordde: 't en zal (het zal niet)).

Dat 't Waals gezwets zal boven slaan:

't en zal!

Dat hopen, dat begeren wij:

Dat zeggen en dat zweren wij

Zo lang als wij ons weren, wij

't en zal, 't en zal,

't en zal!

Had je er willen bij zijn, lezer? Herkent ge de oude Vlaamse geestdrift?

Adelfons Henderickx besloot zijn toespraak met de volgende woorden:

Overvoorzichtigen zullen ons mogelijk ongelijk geven, zo te spreken. Wij moeten nu passief zijn. Op al de kaakslagen die men ons zo mild toedeelde, moeten wij al maar antwoorden met gedwee dulden. Maar ons geduld heeft beperkingen. Wij willen niet meer zwijgen. Zolang we ons volle recht tot zelfbestuur niet hebben verkregen, komen we nooit meer tot zwijgen.

En opdat wat we heden luidop zeggen – wat we nu twintig maanden verkropten – ook buiten deze vier muren weerklank zou vinden, stel ik voor aan de grote Vlaamse dichter René de Clercq, die in het hart van zijn volk vastgegroeid is, een groet te sturen uit ons aller naam: “De Vlamingen van Antwerpen, hedenavond ter herdenking van de Guldensporenslag vergaderd, zenden u hun hartelijke groeten, met de verzekering, dat zij onverpoosd de strijd zullen voortzetten voor Vlaanderens vrijheid en Vlaanderens recht”. Aan de toejuichingen kwam geen eind meer: dat woord was allen duidelijk uit het hart

gesproken. En nu was het die goede Vlaamse Leeuw, die weer klauwde. En ... Groeninge, dat terug uit de hoek kwam:

Met bezemen zo komen ze af
Om 't Vlaamsche volk af te ransen,
Als ijdel kaf dat 't zweerd onweerd is,
De leeuwen dansen!
Harop! Harop! ...
Sta vuist en voet de vane omtrent!
De leeuwen dansen!

En voorwaar ik zeg u: niemand, niemand zweeg! En het helmde tot ver over het plein, daarbuiten ...

Maar opeens ging daar een nieuw gejoel op: Borms! Borms!

Hij was juist binnengekomen, heel uit Merksem, waar hij ook vanavond reeds had gesproken. En de hartelijkste genegenheid stroomde hem, de veel gelasterde, een der zuiverste figuren die ik ken, tegemoet. Hij ook moest op het verhoog. En de man, die pas uit een zware ziekte opstaat, in wiens stem de oude pijn nog voelbaar is, de man, die geen uur leefde zonder een daad voor zijn volk, hij staat daar bleek en schoon voor al die vrienden, die zijn stem zo graag hoorden. Op dit ogenblik gaan onze gedachten naar onze jongens in de loopgraven, zegde hij, en ik weet dat er velen zijn, die nu wellicht naar de sterren kijken en zich afvragen of ze in Vlaanderen de 11^e juli niet vergeten? Vooral om u, jongens, vergeten wij hem niet. Wij willen toch niet, dat uw Vlaams bloed vergoten zou worden tegen u! Wij waken er voor, dat ge, terug thuis hier bij de uwen, een schoner, beter, vrijer vaderland moogt vinden!

Gewonde Vlaming, die hier of daar in een lazaret ligt te kreunen, o broeder, dat het u een troost weze, wij werken voor u. En gij, die in

de gevangenenkampen, de interneringskampen uw dagen verteurt, gedenk ook 1302. Jongens in Göttingen, die ons schreven, dat ze dood of vrij wilden zijn, maar Vlaanderen groot willen, zij gaan niet uit onze gedachten. Deze grond kan ons niet meer dragen, deze lucht kunnen we niet meer ademen, of het moet Vlaamse grond, Vlaamse lucht zijn. En wij denken ook innig aan Noord Nederland, waar wij weten dat menig vriend onze hand in gedachten drukt. Laat men het in het noorden dan horen: onze Vlaamse zaak is ook de Hollandse zaak. Valt onze barrière weg, dan is het hier Frans of Duits. Het geldt nu: te zijn of niet te zijn! In die geest gaan we tot het uiterste. Wij willen uw vlag zijn. En wordt die vlag eens gescheurd, dan – jongeren, die daar zo geestdriftig juicht – dan komt er uit uw rangen wel een naar voren om die vlag weer hoog op te steken om te winnen wat wij wilden.

Toen werd het Wilhelmus gezongen ... En er kwamen tranen ...

Het was tegen elf uur – de bijeenkomst liep af. Het was er zoetjes innig warm geworden. Maar ook, wat een geestdrift!

Alleen, aan de toeg van de gelagzaal stonden een paar tureluurs kijkende figuren te treuzelen, die, brabbelend, de dronkaard uit de 4^e akte van Ibsen's Volksvijand plagieerden; "Amol deutse ..." zegde een van die sukkelaars. Wie weet of die individualist, buiten deze muren, nog niet het meeste succes bij zeker publiek zouden hebben?

Maandag 17 juli 1916 – avondeditie

Van het koloniale gevechtsterrein.

Het Belgische ministerie van koloniën heeft bekend gemaakt, dat, volgens de telegrafische rapporten van generaal Tombeur, de

Belgische troepen over hun gehele front zijn blijven oprukken, de vijandelijke troepen die terugtrekken, van dichtbij vervolgend.

Op de Kagera is slechts zwakke tegenstand ontmoet. Na de rivier overgetrokken te zijn, heeft de Belgische brigade zijn opmars naar het oosten voortgezet en de 24^e juni Biaramoelo (Njaroewoengo) bezet. (Biaramoelo is een belangrijk kruispunt van wegen, gelegen ten zuidwesten van het Victoriameer).

De 26^e juni hebben de vooruitgeschoven Belgische troepen op een dagmars afstand ten oosten van Biaramoelo een gedeelte van de vijandelijke troepen, die uit het gebied van Keindsjoema, ten zuidwesten van Boekoba, kwamen, in de flank aangevallen. De verslagen vijand is plotseling teruggetrokken, gevangenen en een heel konvooi in onze handen latend. Bovendien hebben onze troepen zich meester gemaakt van een opslagplaats van levensmiddelen, wapens en munitie.

In de streek ten oosten van het Tanganjikameer heeft de vijand, wiens front en flank door de colonnes van de brigade van Olsen bedreigd werden, het gevecht geweigerd en de stelling van Ritega in de steek gelaten, die wij de 16^e juni bezet hebben.

Men schrijft ons van Belgische zijde:

De betekenis van de weigerachtigheid der Belgische werklieden om in sommige gevallen de arbeid te hervatten, en waarover sprake is in het onlangs gepubliceerd memorandum van Grey en in het Duitse antwoord daarop, komt in een helder daglicht te staan door de laatste gebeurtenissen in de pletterijen te Jupille bij Luik. Daar wou in de laatste dagen van juni de Duitse autoriteit de arbeid doen hervatten ten voordele van de bezettende macht. Op de besliste weigering van de directeur bezette een compagnie soldaten, met de

bajonet op het geweer, de fabriek. De chef, de bedienden en de werklieden bleven de arbeid weigeren, daar zij niets wensten aan te maken, dat voor de strijd tegen hun vaderland dienstbaar zou gemaakt worden.